

Банковият сектор ще има и през 2022г. ключова роля за възстановяването на икономиката, както през 2021г.

Асен Василев
Заместник министър-председател
по еврофондовете и
министър на финансите

В началото на новата година Министерството на финансите гледа напред с нагласата финансовата система на страната ни да устои на ковид кризата, както през предишните две трудни години. Надяваме се, благодарение на адекватните и навреме предприети икономически и социални мерки на правителството за подпомагане и възстановяване, както и с подкрепата на банковия сектор, да внесем надежда и успокоение в реалния живот на хората. Така също бизнесът да може да поеме дълго чаканата глътка въздух, за да видим първите добри икономически резултати.

Основните приоритети и предизвикателства, пред които ще се изправи Министерството на финансите през годината, са в няколко посоки. Първата ни задача е да бъдат остойностени и заложи в проектозакона за бюджета всички политики на новото правителство. Разбира се, поради ограниченията във времето и необходимостта от бързо приемане на бюджета в началото на годината, голямата част от тези политики ще се реализират в пълнота в актуализацията на бюджета в края на месец юни, както е предвидено в коалиционното споразумение.

Другото голямо предизвикателство ще бъде продължаващата подготовка за въвеждането на еврото. Предстоят широки обществени обсъждания, които смятаме да организираме по въвеждането на единната европейска валута, така че да стане възможно най-плавен преходът от лев към евро. Тук е мястото да посоча, че подготовката за членството ни в еврозоната върви добре, техническата работа се изпълнява по план. Надяваме се тази пролет и през лятото да можем да направим това широко обществено обсъждане, така че всички граждани и фирми да са наясно какво означава членството на България в еврозоната и по какъв начин то би засегнало техния бизнес и техния живот. Както и да са спокойни, че приемането на еврото като национална валута няма да предизвика финансови трусове.

Не на последно място, приоритет за правителството през годината ще бъдат структурните реформи, които трябва да се направят в социалната сфера, в сферата на здравеопазването, както и част от инициативите в образователната система. Те трябва да бъдат подкрепени с достатъчно финансов ресурс, от една страна, и да гарантират устойчивост във времето, от друга страна.

Дълговата ни политика е другият важен момент в работата на Министерството на финансите. Емисионният ни календар за тази година е готов. Публичният интерес е в посока дали страната ни ще направи излизане на международните финансови пазари, предвид че миналата година такова не се наложи. Смятам, че емисии на външните пазари най-вероятно ще има, защото предстоят падежи на дълг – външен и вътрешен от порядъка на близо 3 млрд. лева. Мисля, че по-голямата част от погашенията по дълга ще се реализират в първото тримесечие на годината, а по-малката част от тях – по-късно през годината. Най-малкото, този дълг трябва да бъде рефинансиран и ще използваме всички инструменти, които Министерството традиционно залага в дълговата си политика.

Освен това очакваме дефицитът на бюджета, без ковид мерките, да е под 3 %, а с ковид мерките – около 4 %. Този дефицит ще трябва да бъде финансиран чрез дълг, така че държавата ще участва на дълговите пазари по много предвидим начин, който се е случвал и предишните години.

Програмата “Възстановяване“, която започнахме миналото лято с Фонда на фондовете и ББР, в партньорството с няколко търговски банки за отпускане на кредити на фирмите, върви изключително добре. В контекста на продължаващата ковид криза програмата дава възможност на фирмите вече да излязат от тежкия период на ограничения и локдауни. Правителството има намерение да увеличи тази програма, като това ще е в посока да се разшири допустимостта до нея и да се даде допълнителен финансов ресурс, с който да се помогне на повече фирми да могат да вземат от тези кредити. В момента върви последният лот от средства по програмата, за който има по-голям интерес, отколкото са наличните средства. И това е основният ни аргумент да се осигури допълнителен ресурс, за да продължи програмата и тази година.

Освен по разширяването на Програма “Възстановяване” работим и за това секторните политики да бъдат включени в нея, да бъдат подпомогнати с кредити отделните браншове. Защото, когато се използват европейски средства, там има ограничения за определени сектори, а като се отпускат национални средства, тези ограничения отпадат.

Уверен съм, че 2022г. може да бъде положителна година за развитието на финансовия и банков сектор. Нещо повече, смятам, че банковият сектор ще бъде много ключов за възстановяването на икономиката, каквато роля изигра и през 2021г., и това ще е добре както за банките, така и за българските фирми.

Пожелавам на представителите на банковия сектор да виждат позитивното в трудностите и да го насочат в моделите за възстановяването и устойчивото развитие на икономиката ни, защото именно кризите раждат новите модели в обществото!

Банковият сектор – възможности и предизвикателства

Димитър Радев
Управител на БНБ

По традиция в началото на календарната година правим обзор на постигнатото в банковия сектор през изминалата година и очертаваме възможностите и предизвикателствата през новата година.

Ковид кризата продължи да поставя банковия сектор пред сериозен тест и през 2021 година. За разлика от стрес тестовете през 2016 и 2019 г. резултатите от този тест не бяха хипотетични, а дадоха реална оценка за състоянието на сектора и за капацитета му да работи при силно неблагоприятни условия. Тази оценка може да бъде обобщена по следния начин: *българските банки не само не бяха отслабени по време на пандемията, но влизат в 2022г. с показатели по-добри или в най-лошия случай съвместими с показателите в началото на пандемията*, включително по отношение на капитал, ликвидност, качество на активите и доходност. По последни данни за 2021г. общата капиталова адекватност е 22.4%, а отношението на ликвидно покритие е 325.4%, т.е. над средните за Европейския съюз. В същото време, брутният размер на необслужваните кредити и аванси продължи да намалява, а печалбата се доближи до исторически високите си равнища от 2019г.

Краткото обяснение за тези резултати е, че *банковият сектор беше добре подготвен да работи в сложна и трудна макроикономическа среда*, каквато беше средата през последните две години. Това позволи на банковия сектор да има различен фокус от този, който имаше по време на глобалната финансова криза през 2008г. или по време на локалните проблеми в сектора през 2014г. При тези предишни епизоди банковият сектор беше ангажиран основно с решаването на проблеми вътре в сектора. При ковид кризата от последните две години банковият сектор беше ангажиран не със собствените си проблеми, а основно с облекчаване последствията от кризата за бизнеса и домакинствата и впоследствие с възстановяване и ускоряване на икономиката.

В този смисъл, *ковид кризата легитимира важна качествена промяна в позицията на банковия сектор - от източник на проблеми в миналото, във важен фактор за тяхното решаване през последните години*. Показателно е, че банковият сектор абсорбира и изпълни успешно и без сътресения антикризисния пакет от мерки, одобрен от БНБ възлизащ на около 9% от БВП, както и мораториум върху плащанията по кредити от бизнеса и домакинствата. В същото време, кредитната активност не само не стагнира, а се увеличи. Кредитите за бизнеса и домакинствата по последни данни от паричната статистика за 2021г. нараснаха съответно с 4.1% и 12.5% на годишна база.

Добрите оперативни резултати бяха подкрепени с напредък по важни стратегически задачи. През октомври 2021г. беше отбелязана една

година от присъединяването на страната към Европейския банков съюз като пълноправен член. Оценката за това участие както от страна на ЕЦБ, така и на БНБ е еднозначно положителна. Тази оценка трябва да се разглежда извън тесния контекст на банковия сектор. *Първо*, тя показва, че *България може да бъде успешен и пълноправен участник в институции на еврозоната*, като се има предвид, че Банковият съюз е първата такава институция, в която страната участва; и *второ*, тя е *добър пример за институционално развитие, който трябва да се следва в среда на все още сериозни институционални дефицити*.

През 2021г. отбелязахме една година и от включването на лева в Европейския валутен механизъм. *Това участие потвърждава и допълнително легитимира валутната стабилност на страната*.

Друг важен стратегически ракурс е продължаващият процес на консолидация в нашия банков сектор. Този процес следва глобални тенденции за търсене на оптимизации в структурата и ефективността на банковия сектор на фона на засилена конкуренция и натиск от нови доставчици на финансови услуги, както и растящи разходи за спазване на регулаторни и законови норми.

Независимо от трудната и сложна среда, породена от пандемията, през 2021г. беше обявена най-голямата като размер и цена сделка по придобиване в нашия банков сектор. Подобна сделка е *най-точната пазарна оценка за състоянието на банковия сектор и неговата привлекателност за стратегически инвеститори*.

Следователно, секторът запази много добра кондиция и премина успешно през досегашния период на пандемията. Сега фокусът трябва да е насочен към справяне с предизвикателствата на 2022г. без да губим стратегическия контекст, а именно процеса на присъединяване на страната към еврозоната, в който банковият сектор ще играе ключова роля.

Като цяло *очакваме макроикономическата среда през 2022г. да бъде малко по-благоприятна, но не по-малко предизвикателна*. Въпреки че сме в разгара на поредния пик на ковид кризата, очакваме в рамките на годината затихване и отслабване на негативните здравни ефекти и съответно смекчаване и повече гъвкавост при прилагане на ограничаващи икономическата активност мерки. Подобно развитие ще благоприятства подобряването на стопанската среда.

От друга страна, банките ще бъдат изправени пред ситуация на *повишена динамика в рисковете, свързани с балансовата стойност на активи и пасиви и доходността*. Тази динамика ще зависи основно от развитието на макроикономическите процеси в Европа и в по-глобален аспект и в очакваните промени в действията на водещите централни банки. Оттеглянето на стимулиращата парична политика, характерна за последните години, ще става видимо чрез обръщане на лихвения цикъл. Тези процеси, които глобално ще протичат с вариращ интензитет и

различни инструменти на централните банки, в голяма степен ще формират финансовите условия и в нашата страна.

В контекста на очертаващите се глобални макроикономически процеси, инфлацията ще продължи да бъде обект на специално внимание. *Темпът на нарастване на цените у нас през 2022г. очакваме да достигне пик на годишна база в рамките на първото полугодие, а в края на годината отново на годишна база да спадне под отчетения към декември 2021г.* Конкретните номинални равнища на общия ценови индекс ще зависят от комбинираното влияние на анти-инфлационни и про-инфлационни фактори, включително от динамиката на цените на енергоносителите на международния пазар, както и на цените на храните.

Очакваме предстоящите дискусии по приемането на бюджета за 2022г. да дадат допълнителни индикации за развитието на макроикономическите процеси в страната. В този смисъл, важни за банковия сектор теми са: годишната и средносрочната макроикономическа рамка; равнището и управлението на дълга; политиката на доходите; както и равнището и управлението на т. нар. „условни задължения“ в енергетиката, транспорта и социалното осигуряване.

В контекста на така очертаващите се глобални и локални макроикономически процеси и все още съществуващите открити въпроси, банковият сектор ще бъде поставен пред необходимостта да балансира през 2022г. между възможностите за разширяване на кредитната дейност, резултат от очакваното подобряване на стопанската среда, и зоните на икономическа несигурност, произтичаща основно от развитието на инфлацията и все още непреодолените рискове, свързани с пандемията. *Основен критерий за постигането на оптимален баланс за всяка една банка ще бъде запазването и дори подобряването на качеството на активите.*

От своя страна БНБ има готовност, както и досега, да приложи пълния набор от мерки, в рамките на своя мандат, за смекчаване и неутрализиране на проявлението на рискове по отношение на банките. Водещата цел на тези мерки е *запазване и допълнително укрепване на капиталовите резерви и високия капацитет на банките за поемане на загуби* от потенциално влошаване на кредитните портфейли и гарантиране запазване на стабилността на системата, включително при по-неблагоприятни от очакваните икономически и финансови развития във външната среда.

През 2021г. БНБ на два пъти увеличи нивото на антицикличния капиталов буфер, което така ще достигне 1.5%, и потвърди нивото на буфера за системен риск в размер на 3%. БНБ ще продължи да изисква поддържане на адекватни капиталови буфери в банките срещу потенциални загуби, произтичащи от реализация на цикличен системен риск. Този риск понастоящем произтича основно от активното жилищно кредитиране на домакинствата, както и кредитирането, обезпечено с търговско недвижимо имущество. *На този етап, фокусът ще продължи да бъде върху прилагането на макропруденциални мерки, насочени към капитала на*

банките, но БНБ е готова при необходимост да приложи и допълнителни мерки, включително свързани с кредитирането, дефинирани по отношение на кредитополучателите.

В по-стратегически план, БНБ вече мобилизира сериозни усилия в проекта за въвеждане на еврото в България. Задачите по пътя към изпълнение на тази цел надхвърлят банковия сектор, но силно ще ангажират и банките.

Динамиката на политическия цикъл през 2021г. доведе до институционално-работна пауза в процеса, в национален план. Сега са налице всички фактори за неговото възстановяване чрез *възобновяване на дейността на Координационния съвет за подготовка на България за членство в еврозоната; и институционализиране на Плана за въвеждане на еврото.* Проектът на този план, приет от Координационния съвет на 30.06.2021г., вече премина през формалната процедура на публична обществена консултация и междуведомствено съгласуване и има подкрепата на нашите външни партньори.

Независимо от забавянето на формалния процес, БНБ остана институцията, която продължи да работи активно по всички направления, свързани с присъединяването към еврозоната, попадащи в периметъра на отговорностите ни. За тази цел създадохме необходимата вътрешна организация на работа и също установихме добра оперативна комуникация с Европейската централна банка. Определени бяха конкретни лица и канали за партньорство от двете страни. В този смисъл, централната банка има готовност да извърши в срок огромния обем техническа работа, свързана с въвеждането на еврото, независимо от очертаващия се по-напрегнат работен график.

В заключение, 2022г. се очертава като година на предизвикателства, но и на възможности за банковия сектор. Постигнатото през 2021г. показва че секторът се намира в силна изходна позиция да посрещне предизвикателствата и да използва по добър начин възможностите.

Дигитализацията и приносът на банките за постигане на екологична и устойчива икономика ще продължат да са водещи за банковата система и през 2022г.

Диана Митева

Председател на УС на АББ,

Изпълнителен директор на Банка ДСК

Състоянието на икономиката на България и възстановяването на икономическите сектори от пандемията от COVID-19 ще предопределят дейността на банковия сектор и през 2022г. Въпреки че прогнозите на редица европейски и международни институции са за потенциално по-бавен растеж на българската икономика, спрямо европейската и световната, очакванията са именно през 2022г. икономиката на България да се върне на нивата, последно наблюдавани през 2019г., или преди кризата с коронавируса.

Настоящата година ще премине под знака на решенията на водещите централни банки за постепенно изтегляне на стимулите, предоставени на икономиките за противодействие на негативните последици от пандемията от COVID-19, на реакцията им спрямо инфлационните процеси и свързаните с това дебати относно нивата на лихвените проценти. Курсът на паричната политика на водещите централни банки, съответно, лихвената среда се очаква да продължи да оказва основно влияние върху дейността на банките.

Българската банкова система навлиза в 2022г. добре капитализирана, силно ликвидна и рентабилна. Постепенното възстановяване на бизнес активността през миналата година се отрази положително на всички основни показатели за финансовите резултати на банковия сектор. Това е от основно значение за икономическото развитие, не само на банките, но и на обществото, като цяло.

Както депозитите, така и кредитите в банковата система продължават да се увеличават – доказателство, че доверието в банките продължава да бъде високо, както и че те изпълняват успешно функцията си да финансират домакинствата и фирмите и да допринасят за финансовата стабилност. Положителна тенденция, която наблюдаваме, е, че гражданите и фирмите прибягват все повече до алтернативни начини за управление на своите спестявания и инвестиции, благодарение на широката гама от продукти, предлагани от банките.

През последните години регулациите в областта на банковите и финансовите услуги нарастват неимоверно, като брой и като тежест на изискванията. В този смисъл, регулаторният натиск над банките и свързаните с него разходи за банките ще са сред основните предизвикателства пред банковия сектор и през 2022г. Банките търсят ефективен начин да се справят с нарасналия брой, сложността и фрагментацията на новите регулации, представяни, не само от европейските институции, но и в глобален план, като например, споразумението Базел IV,

рамката за противодействие на изпирането на пари, изискванията относно киберсигурността, подкрепата за екологично устойчивите икономически дейности, част от т.нар. “Зелена сделка” и свързаната с това таксономия и други.

Дигитализацията, киберсигурността, управлението на кредитния риск и приносът на банките за постигане на екологична и устойчива икономика ще продължат да са сред водещите теми за банковата система и през 2022г.

Банките вече адаптират дейността си, своите бизнес модели, вътрешни правила, продукти и услуги във връзка с новите реалности, за които усилено комуникират и подготвят и клиентите си - както по отношение на предоставянето на необходимото им финансиране, така и с експертиза, оценка на риска и консултации.

През 2022г., когато Асоциацията на банките в България /АББ/ ще отбележи 30 години от своето създаване, ще продължим последователната си политика на откритост и коректно отношение, както към своите членове, така и към държавните органи, институции, други организации, медиите и обществото, като цяло.

Използваме възможността отново да подчертаем готовността на АББ за ползотворно и конструктивно сътрудничество с Министерски съвет, Народно събрание, Министерство на финансите, Българска народна банка, Комисия за финансов надзор и други държавни органи и институции при законодателни предложения, различни нормативни промени или по повод на други значими за обществото действия през настоящата година.

За нас е важно, също така, работата по Националния план за въвеждане на еврото в Република България да се извършва при наличието на ясни послания, навременни действия, и комуникация, така че да е възможно адекватно планиране на необходимите дейности в банковия сектор във връзка с приемането на еврото в страната - в краткосрочен и в средносрочен план.

Както досега, АББ ще разчита и на Европейската банкова федерация /ЕБФ/, на която е член, за осигуряването на професионализма и ефективността на своята дейност. Участието в работата ѝ е изключително полезно за взаимодействието на АББ с европейските и национални регулатори, както и за подпомагане намирането на най-ефективните решения по различни важни за развитието на системата въпроси.

Бихме искали да изкажем своята признателност и сърдечна благодарност на представителите на банките-членове на Асоциацията, които активно взимат участие в нейната работа, обединени в 6 комитета и 12 работни групи в АББ. Ще продължим да разчитаме на вас през 2022г., с оглед на очертаващите се предизвикателства пред банковия бизнес и високата обществена отговорност, която банковата система има, като един от ключовите сектори за развитието и стабилността на националната икономика.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

- През м. ноември Комисията за финансов надзор одобри предложение от Управителния съвет на АББ за избор на г-жа Ирина Казанджиева, началник направление “Банкова политика и анализи” в АББ, като член на Управителния съвет на Фонда за компенсирание на инвеститорите (ФКИ), за нов петгодишен мандат, като представител на АББ.

- През м. декември АББ изпрати предложения за заместващ член на излъчения от АББ член в Консултативния съвет (КС) към Фонд мениджър на финансови инструменти в България (ФМФИБ) - г-жа Десислава Симеонова. Управителният съвет на АББ е определил заместник на г-жа Симеонова да бъде г-н Кирил Величков от ОББ, който е член на РГ по европейски програми и други финансираня към УС на АББ. За лице за контакт е определена г-жа Елеонора Христофорова - юрисконсулт на АББ. Очаква се сформирането на експертни работни групи, за които АББ също има готовност да излъчи свои представители.

- През м. декември АББ изпрати писмо до Държавен фонд “Земеделие” (ДФЗ) относно създаване на три работни групи, съвместно с представители на АББ и ДФЗ. За участие в експертните Работна група за вписвания в регистър на особените залози, администриран от ДФЗ, на учредени залози в полза на банката при кредитиране на кандидати за подпомагане по схеми и мерки за директни плащания и мерките от ПРСР, както и за Работна група за обмяна на електронни съобщения при издаване и потвърждаване на банкови гаранции и за Работна група за потвърждаване, изпращане и верифициране на документи, изпратени от страна на банките във връзка с проекти по ПРСР, бяха номинирани представители на шест банки и двама представители на Секретариата на АББ.

- През м. декември АББ изпрати писмо на вниманието на Министерство на финансите (МФ) относно Подгрупа “Устойчиви финанси” към РГ 26 “Финансови услуги” към МФ, в която АББ има двама представители. АББ уведоми МФ, че би искала, на мястото на един свой представител - от Секретариата на АББ, да излъчи г-жа Анна Маджурова-Даври, ръководител на Програмата за устойчиви финанси на ОББ и групата на КВС за България, в Подгрупата, предвид, че вече има създадена работна група към УС на АББ по устойчиви финанси, в която са включени представители на членове на АББ.

- През м. декември АББ и нейните членове се включиха в седмата поредна информационна кампания European Money Mule Action (EMMA), организирана от Европол и насочена срещу набирането на “финансови мулета”. Кампанията има за цел да популяризира сред потребителите на финансови услуги най-често срещаните начини, по които престъпниците се опитват да набират “финансови мулета”, както и какви опасности и рискове крие тази дейност за тях и какво да направят, за да не станат жертва. Повече информация за кампанията, както и информационни материали, могат да бъдат открити [тук](#).